

November 2001

'Bare et metodestudie': problemet ikke løst

**Professor Peter Bogetoft, Den Kongelige Veterinær og Landbohøjskole
BDO Professor Per Nikolaj Bukh, Handelshøjskolen i Århus**

I september udgav Analyseinstitut for Forskning (AfF) en rapport med titlen "Et forsøg på benchmarking: en analyse af de samfundsvidenskabelige og juridiske institutter ved de højere læreanstalter". Rapporten blev hurtigt genstand for en vis debat, ikke mindst fordi et institut følte sig hængt ud i rapporten, fordi der var fejl i rapportens datagrundlag, og fordi der blev stillet spørgsmål ved, om de anvendte metoder og modeller kunne bruges til benchmarking, jf. ForskerForum nr. 148. Som den seneste udvikling har AfF udgivet "Notat vedr. kritikken mod rapporten Et forsøg på Benchmarking", således som det også er omtalt her i ForskerForum nr. 148, og udsendt en 12 linjers "pressefax", med det formål at rette fejlene og imødegå kritikken.

Nu ville det jo være rart, hvis alle uoverensstemmelse var løst og rapporten kunne bidrage til at kvalificere debatten om ledelse og styring af universiteter. Ikke mindst fordi AfF's publikationer "er en del af en større opgave med at vurdere metoder til benchmarking" som udføres på foranledning af IT- og Forskningsministeriet og fordi AfF's konklusion i notatet er at "rapporten skal indgå i det nødvendige arbejde med at få etableret et benchmarking-system, der er tilpasset danske universitetslovsinstitutioner". Situationen er bare, at problemerne *ikke* er løst.

Det ville også være rart, hvis vi kunne nøjes med at konstatere at de samfundsvidenskabelige forskere åbenbart ikke kan måske ikke lide den cocktail af benchmarking og performance based payment etc, som vi så rigeligt ordinerer for en række andre erhverv. Der er vel også det aspekt i hele sagen, og i hvert fald kan de oplagte mangler ved analysen minde os om, at vi måske også i andre evalueringer bør udvise lidt større respekt for den kontekst vi kaster os over som forskere. Men det er heller ikke hele historien.

Den beregningsmetode, der er anvendt i rapporten, betegnes sædvanligvis Data envelopment analysis (DEA), og er en teknik baseret på matematisk programmering. Metoden blev først introduceret i 1978 og har siden været anvendt i mere en 1000 offentliggjorte forsknings- og udredningsarbejder over hele verden. Anvendt rigtigt er det er fremragende værktøj, som blandt

andet Finansministeriet har flere års erfaring med at anvende. Vi har begge anvendt metoden i en række sammenhænge og vi er principielt tilhængere af, at der stilles publiceringskrav til forskere, der aflønnes af offentlige midler. Vores kritik her er derfor alene rettet mod den konkrete undersøgelse og hverken mod DEA som metode eller mod benchmarking i universitetssektoren.

Der er som vi ser det både konkrete og principielle problemer i dette Aff-projekt. De konkrete problemer består bl.a. i den sammenlignelighed, som postuleres i projektet. En af DEA's styrker er, at den sikrer en relativ høj lighed mellem de sammenlignede enheder. Men metoden gør det ikke alene. Det afhænger altså også af hvorledes modellen specificeres. Det konkrete samfundsvidenskabelige institut, der følte sig hængt ud, har en publiceringsprofil med ganske få internationale artikler og bøger og mange nordisksprogede arbejder. Institutet er blevet sammenlignet med juridiske institutter, der har en tilsvarende fordeling af publikationerne. Men som det er velkendt er der i de juridiske forskningsmiljøer tradition for at udgive langt flere artikler, som formidler resultater til praktikere, hvorfor disse institutter næppe er sammenlignelige. En stor del af de andre samfundsvidenskabelige institutter udgiver pr. forsker flere internationale artikler end juristerne, hvorfor disse institutter som følge af modelleringen ikke sammenlignes med de juridiske institutter på samme måde. Den interessante sammenligning både i et lærings- og styringsperspektiv vil være imellem de samfundsvidenskabelige institutter, men det sikres altså ikke via metoden. Og det hjælper ikke som i notatet at pege på, at der også findes samfundsvidenskabelige institutter som gør det væsentligt bedre hvis man stadig anvender vægte, som er bestemt i en analyse med de juridiske institutter.

De principielle problemer knytter sig især til processen. En DEA analyse kræver en indgående systemanalyse og en nøje overvejelse af formålet med analysen. En DEA analyse kan fx anvendes til at (a) understøtte læring mellem institutioner, (b) lave et sektorstudie mhp policy overvejelser om struktur mv og (c) udvikle et styringsredskab. Men de forskellige formål stiller forskellige krav til systemanalysen, til samspillet med branchen, og til modellen ligesom vigtigheden af individuel restvisning naturligvis er meget afhængig af formålet. Og her synes Aff at sætte sig mellem forskellige stole. Det synes som om man argumenterer for (a), men reelt sigter mod (c) og formodentligt stod sig bedst ved at lade det være ved (b). Der er fremhævet, at rapporten bare er et metodestudie. Men i så fald er det ikke veltilrettelagt. Der er intet metodisk nyt eller eksperimenterende i dette studie, og der opnås – ganske forventeligt – ingen større overraskelser i forhold til hvad man har set i andre studier.